

Personlighetsforstyrrelse

Spørsmål: Jeg har en onkel som er vanvittig krevende å være sammen med. Han er utrolig dominerende og lager fantastisk mye oppstuss omkring sin person.

I familieselskaper er det nesten bare han som snakker. Det gjør han til gjengjeld i det vide og det brede. Og hvis noen prøver å få inn et ord, blir han dødelig fornærmet. På meg virker det nesten sykkelig. Hvis det finnes en slik lidelse, hva heter den?

Svar: Din onkels væremåte kan være et tegn på såkalt dramatiserende personlighetsforstyrrelse. Det finnes ulike typer personlighetsforstyrrelser. Mennesker som har den dramatiserende varianten har et sterkt behov for å være i sentrum av oppmerksomheten og å få ros og anerkjennelse fra omgivelsene slik du forteller om din onkel. Ordbruken er gjerne blomstrende, og vedkommende avbryter ofte andre for å dominere samtalen. Følelsene som personen uttrykker kan være skiftende og lett påvirkelige. Personen kan oppfatte vennskapelige relasjoner som nærere enn de egentlig er, og lett føle seg avvist. Klesstilen er ofte egnet til å tiltrekke seg oppmerksomhet. Vedkommende kan ha manipulerende trekk.

Mens den dramatiserende personlighetsforstyrrelsen er kjennetegnet av et sterkt behov for oppmerksomhet, har de øvrige personlighetsforstyrrelsene andre kjennetegn som for eksempel mistenksomhet, en tilbaketrukket, sky eller hjelpeløs adferd, eller en selvopptatt, samvittighetsløs eller perfeksjonistisk personlighet. Det finnes flere varianter. Et fellestrekk ved dem er at man har en væremåte og oppfatning av seg selv og andre som ikke fungerer godt i den kulturen man lever i. De avvikende trekkene er vanligvis til stede allerede i ung voksen alder når det meste av personligheten er etablert.

I likhet med de fleste psykiske og fysiske sykdommer skyldes personlighetsforstyrrelser en kombinasjon av medfødte egenskaper og forhold i oppveksten. Mangel på trygge og stabile personer å knytte seg til i barndommen synes å være av betydning. Hjem preget av disharmoni og foreldre som er unødige strenge, forsømmer barnet eller setter lite grenser, kan også spille en viktig rolle. Dette begrenser barnets mulighet til å få en god balanse mellom de ulike sidene av sin personlighet, som for eksempel evnen til å vise hensyn, verdsette og ha tillit til andre, å ha tilstrekkelig tro på seg selv, mot til å igangsette nødvendige aktiviteter og til å ivareta praktiske sider av sitt eget liv på en hensiktsmessig måte.

Ettersom personlighetsforstyrrelser ofte fører til vanskeligheter i forholdet til andre mennesker, øker risikoen for å få andre psykiske problemer i tillegg, som angst, depresjon, spiseforstyrrelser, misbruk av rusmidler eller et ønske om å ta sitt eget liv. Den avvikende personligheten gjør at vedkommende ofte har få venner eller at han eller hun selv velger å trekke seg tilbake fra samvær med andre. Mennesker med personlighetsforstyrrelser rammes derved dobbelt. Etter en barndom som ofte har vært vanskelig, sliter de videre i livet med å etablere gode relasjoner til andre mennesker. Hyppigheten av slike vanskeligheter varierer med hva slags personlighetsforstyrrelse vedkommende har. Ved noen personlighetsforstyrrelser er det først og fremst familie, venner, naboer og arbeidskolleger som lider. God behandling kan begrense problemene. Hovedbehandlingen er samtalerapi, som ofte bør pågå i lang tid.